

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

Remitterande instans Socialdepartementet
Adress Socialdepartementet
Postadress Regeringskansliet, 103 33 Stockholm

YTTRANDE ÖVER GOD OCH NÄRA VÅRD: EN REFORM FÖR ETT HÅLLBART HÄLSO- OCH SJUKVÅRDS-SYSTEM (SOU 2020:19)

Sammanfattning

Generella synpunkter

Region Västmanland välkomnar utredningens betänkande och anser att den tar upp många viktiga områden och frågeställningar. Däremot saknar Region Västmanland en tydlig färdplan med nästa steg i omställningen till nära vård.

- Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag att begreppet hemsjukvård ska ersättas med begreppet hälso- och sjukvård i hemmet.
- Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att tydliggöra samverkan på huvudmannanivå, förslaget om en gemensam plan för hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå i stort samt en tydligare lagreglering av vårdgivarnas skyldighet att ge förutsättningar för samverkan.
- Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att fler patienter ska ges möjlighet till en individuell plan.
- Region Västmanland tillstyrker förslaget om att den enskildes önskemål om att få en individuell plan upprättad ska beaktas genom att den enskilde ska kunna initiera en individuell plan. Region Västmanland tillstyrker också utredningens förslag om att en fast vårdkontakt ska ansvara för att den individuella planen är aktuell och uppdaterad, att målet med insatserna i den individuella planen ska framgå för den enskilde samt att målet ska formuleras utifrån den enskildes perspektiv samt att det av den individuella planen ska det framgå vilka förebyggande och rehabiliterande insatser som behövs.
- Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att i lag reglera att varje patient ska ha möjlighet till en överenskommelse som på ett sammanhållet sätt presenterar patientens individuella plan med de insatser och aktiviteter som är planerade.
- Region Västmanland ställer sig bakom syftet med patientkontrakt. Däremot ställer sig Region Västmanland tveksam till att föra in begreppet patientkontrakt i lagstiftningen. Region Västmanland anser däremot att det inte är tillräckligt att

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

patientkontrakt endast ska initieras när en patient efterfrågar ett sådant. Det måste tydliggöras att ett patientkontrakt skall upprättas då patienten inte motsätter sig ett sådant.

- Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag att i lag tydliggöra att det uppdrag som genom överenskommelser och andra avtal åvilar regioner och kommuner att medverka i utbildningsfrågan samt tillse att behovet av platser förverksamhetsförlagd utbildning tillgodoses. Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att det ska ingå i primärvårdens grunduppdrag att medverka till utbildning av de professioner som förekommer i primärvården.
- Region Västmanland avstyrker utredningens förslag om att inrätta ett obligatoriskt valfrihetssystem inom fysioterapi och psykiatri.
- Region Västmanland tillstyrker förslaget att LOL och LOF ska upphävas och bedömer att den plan för omställning som utredningen föreslår är tillräckligt lång. Regionen tillstyrker också förslaget att ersättningsetableringen inte ska vara möjlig efter utgången av år 2022.
- Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag till nytt kompletterande system i syfte att främja hälso- och sjukvård i hela landet enligt scenario 2.
- Region Västmanland tillstyrker utredningens bedömning att uppdelningen av vården i olika vårdformer är fortsatt ändamålsenlig och att begreppen slutet och öppen vård inte kan tas bort utan att ersättas med annan reglering.
- Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att det finns behov av att beskriva primärvårdsnivån mer samlat oavsett huvudman samt att det finns behov av en översyn av begrepp, termer och klassifikationer
- Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att under den återstående omställningsperioden samla flera av de ekonomiska satsningar som regleras i överenskommelser mellan staten och SKR i en övergripande överenskommelse.

4 Samverkansstruktur för hälso- och sjukvården

4.2. Kommunen som huvudman för hälso- och sjukvård i dag

4.2.3 Begreppet hemsjukvård ersätts i lagstiftning med "hälso- och sjukvård i hemmet"

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag att begreppet hemsjukvård ska ersättas med begreppet hälso- och sjukvård i hemmet. Region Västmanland delar utredningens uppfattning om att en begreppsändring bidrar till ett tydliggörande att den hälso- och sjukvård som ges i patientens hem är likställd övrig hälso- och sjukvård och att samma kvalitetskrav gäller för hälso- och sjukvård i hemmet som för

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

övrig vård. Däremot anser Region Västmanland att begreppet bör vidgas till att omfatta även den hälso- och sjukvård som bedrivs vid kommunernas särskilda boenden.

4.2.4 Tydliggörande gällande hälso- och sjukvård i hemmet

Region Västmanland delar utredningens bedömning om att både regioner och kommuner är huvudmän för hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå.

Region Västmanland vill däremot framhålla att även med lokala riktlinjer och överenskommelser finns det risk för att gränsdragningsproblem uppstår. I syfte av att främja en mer personcentrerad och samordnad vård bör därför detta tydliggöras i lagstiftningen.

4.3. Förtydligade samverkanskrav

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att tydliggöra samverkan på huvudmannanivå.

4.3.2 En gemensam plan för hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå

Utredningen föreslår att regioner och kommuner ska för utformningen av hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå upprätta en övergripande gemensam plan. Avsikten med förslaget är att säkerställa en gemensam, långsiktig strategisk planering för det gemensamma åtagandet primärvård.

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag i stort då en gemensam plan bedöms kunna underlätta omställningen till ett mer nätverksbaserat hälsosystem som utgår från invånarnas behov. Utredningens förslag bedöms dock få ekonomiska konsekvenser för länet varför det förutsätter att kommuner och regioner kompenseras enligt finansieringsprincipen.

En förutsättning är att den gemensamma planen har ett länsperspektiv som vilar på ett övergripande, generellt förhållningssätt som syftar till att skapa en jämlik och behovsanpassad vård inom länet. Den gemensamma planen behöver sedan anpassas utifrån de enskilda kommunernas egna förutsättningar.

4.3.3 Där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas de förutsättningar för samverkan som behövs

I betänkandet pekar utredningen på att det saknas tillräckliga krav på samverkan i form av tydliga, uttryckliga skyldigheter på utförarnivå och förslår att det i HSL regleras att där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas förutsättningar för den samverkan som behövs för att en god vård ska kunna ges.

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om en tydligare lagreglering av vårdgivarnas skyldighet att ge förutsättningar för samverkan. Det behöver framgå att även kommuner ansvarar för den hälso- och sjukvård som utförs av privata vårdgivare via LOV och LOU.

Tandvården samverkar i dag med hälso- och sjukvården och kommunal omsorg i stor utsträckning genom exempelvis den uppsökande verksamheten i ordinärt och särskilt boende, även genom det särskilda tandvårdsstödet och barn- och ungdomstandvården. Det är därför viktigt att tandvården som verksamhet finns med i samverkan.

4.4 Planeringsverktyg till stöd för en samordnad vård

Förslagen som lämnas av utredningen under 4.4. gällande individuell plan bedöms få ekonomiska konsekvenser för länet och förutsätter att kommuner och regioner kompenseras enligt finansieringsprincipen.

4.4.2 Fler patienter ska ges möjlighet till en individuell plan

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att fler patienter ska ges möjlighet till en individuell plan. Region Västmanland vill dock tillägga att vid upprättande av en individuell plan bör även tandvården finnas med som en av de vårdgivare som deltar i vårdprocessen utifrån ett holistiskt perspektiv.

4.4.3 Den enskilde ska ges möjlighet att initiera en individuell plan

Region Västmanland tillstyrker förslaget om att den enskildes önskemål om att få en individuell plan upprättad ska beaktas genom att den enskilde ska kunna initiera en individuell plan.

4.4.4 En fast vårdkontakt ska ansvara för att den individuella planen är aktuell

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att en fast vårdkontakt ska ansvara för att den individuella planen är aktuell och uppdaterad. Regionen instämmer i att samordningen för den enskilde patienten ska ske med utgångspunkt i den individuella planen för att tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet.

4.4.5 Personcentrerat innehåll i den individuella planen

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag att målet med insatserna i den individuella planen ska framgå för den enskilde samt att målet ska formuleras utifrån den enskildes perspektiv.

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

4.4.6 Den individuella planen ska även innehålla förebyggande och rehabiliterande insatser

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag att det av den individuella planen ska framgå vilka förebyggande och rehabiliterande insatser som behövs.

4.4.7 Informationsdelningsfrågor

Utredningen gör bedömningen att det inte krävs någon ytterligare lagreglering för att utöka bestämmelserna om att den individuella planen även ska gälla den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården avseende informationsdelning.

Region Västmanland vill uppmärksamma på att frågorna om informationsdelning i betänkandet endast avser regionalt och kommunalt finansierad hälso- och sjukvård och därmed inte omfattar de verksamheter som styrs utifrån SoL eller LSS.

5 Patientkontrakt – patientens stöd för en sammanhållen vård

5.2 Patientens översikt

5.2.1 Varje patient ska ha möjlighet till ett patientkontrakt

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att i lag reglera att varje patient ska ha möjlighet till en överenskommelse som på ett sammanhållet sätt presenterar patientens individuella plan med de insatser och aktiviteter som är planerade. Det ska framgå vem/vilka som utgör fasta vårdkontakt(er).

Region Västmanland ställer sig bakom syftet med patientkontrakt. Däremot ställer sig Region Västmanland tveksam till att föra in begreppet patientkontrakt i lagstiftningen. Detta då begreppet kontrakt kan antyda ett avtalsmässigt förhållande mellan patient och vårdgivare. Vidare kan patientkontrakt omfatta individuella planer vars insatser utgår från annan lagstiftning där den enskilde inte är patient. Vidare bör patientkontraktet kunna omfatta hälsofrämjande och förebyggande insatser som inte är hälso- och sjukvård. Region Västmanlands bedömning är därför att begreppet patientkontrakt bör bytas ut. För att möjliggöra en fullständig överenskommelse bör även förändringen gällande kommunens ansvar att tillhandahålla motsvarande det som kommer att föreslås i HSL även regleras i SoL.

En reglering av patientkontrakt i lag förutsätter vidare ett digitalt stöd som är användarvänligt för såväl den enskilde som för professionen.

Förslaget bedöms även få ekonomiska konsekvenser som förutsätter att staten kompenserar regioner och kommuner enligt finansieringsprincipen.

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

5.2.2 Ett patientkontrakt i praktiken

Utredningen föreslår i betänkandet att det ska regleras i patientlagen att varje patient ska ha möjlighet till ett patientkontrakt som på ett sammanhållet sätt, utifrån den enskildas behov och önskemål, presenterar patientens individuella plan med de aktiviteter och insatser som är planerade.

Region Västmanland anser att det dock inte är tillräckligt att som i förslaget patientkontrakt endast initieras då en patient efterfrågar ett sådant utan det måste tydliggöras att ett patientkontrakt skall upprättas då patienten inte motsätter sig ett sådant. Detta för att inte riskera att resurssvaga patienter eller de som saknar kunskap om rättigheten till patientkontrakt blir utan sådant.

6 Utbildningens och forskningens roll i omställningen till en god och nära vård

6.2 Förslag och motivering till förslag

6.2.1 Regioners och kommuners ansvar för medverkan i utbildning ska tydliggöras

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag att i lag tydliggöra att det uppdrag som genom överenskommelser och andra avtal åvilar regioner och kommuner att medverka i utbildningsfrågan samt tillse att behovet av platser för verksamhetsförlagd utbildning tillgodoses.

6.2.2 Att medverka till utbildning ska vara en del av primärvårdens grunduppdrag

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att det ska ingå i primärvårdens grunduppdrag att medverka till utbildning av de professioner som förekommer i primärvården.

7. Verksamheter som bedrivs enligt lagen om läkarvårdsersättning och lagen om ersättning för fysioterapi

7.4 Scenario 1

7.4.1 Obligatoriskt inrättande av valfrihetssystem inom fler vårdområden

Region Västmanland avstyrker utredningens förslag om att inrätta ett obligatoriskt valfrihetssystem inom fysioterapi och psykiatri.

Region Västmanland anser att alternativet med obligatoriskt valfrihetssystem inom psykiatri och fysioterapi innebär en väsentlig inskränkning i det kommunala självstyret, där proportionaliteten inte uppvägs av den ökade möjlighet att uppfylla målet, då man i Västmanland redan idag har ett integrerat system där privata vårdgivare kan etablera sig.

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

Region Västmanland har en sammanhållen primärvård med primärvårdens alla yrkesgrupper samlade till vårdcentralen. Då mer än hälften av vårdcentralerna drivs av privata aktörer finns idag goda möjligheter att verka i hälso- och sjukvårdssystemet som privat vårdgivare i större eller mindre bolag.

Utredningen lyfter fram nackdelarna med dagens LOL och LOF som ett parallellt anslutningssystem till den övriga vården, men även ett obligatoriskt LOV inom fysioterapi och psykiatri är för Västmanland ett parallellt anslutningssystem med risk för dålig integration med övrig hälso- och sjukvård samt svårigheter att upprätthålla tillräcklig kompetensutveckling på enpersons-mottagningar, främst på mindre orter.

7.4.2 Upphävande av LOL och LOF och möjlighet för befintliga vårdgivare att ställa om sin verksamhet.

Region Västmanland tillstyrker förslaget att LOL och LOF ska upphävas och bedömer att den plan för omställning som utredningen föreslår är tillräckligt lång. Regionen tillstyrker förslaget att ersättningsetablering inte ska vara möjlig efter utgången av år 2022.

Den vård som utförs av fysioterapeuter och läkare inom LOL och LOF står för en viktig del av regionens vårdutbud, men är inte jämnt fördelat över länet eller samordnad med övrig vård.

7.7 Scenario 2

7.7.1 Ett nytt kompletterande system för anslutning till offentligt finansierad vård i syfte att främja hälso- och sjukvård i hela landet

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag till nytt kompletterande system i syfte att främja hälso- och sjukvård i hela landet. Regionen ser stora fördelar med frivilligheten i förslaget då möjligheter finns att anpassa systemet till lokala behov. Regionen ser också fördelar med statlig medfinansiering, då man av ekonomiska skäl tvekar om etablering i glesbygd så kan statlig medfinansiering avgöra frågan. Region Västmanland understryker att avtal får tecknas och löpa upp till sju år.

Vidare är en stor fördel med scenario två jämfört med scenario ett att den avser samtliga specialiteter (exklusive allmänläkare). Det ger möjlighet att anpassa till just de specifika behov som råder i en glesbygds kommun.

Det är också viktigt att det nationellt utformade regelverket möjliggör insyn och kontroll av verksamheterna i tillräcklig omfattning, vilket har saknats i nuvarande system. Regionens erfarenhet på senare år är att det finns stora fördelar med att ha ett journalsystem som är gemensamt med den offentligt drivna sjukvårdens. Vår erfarenhet är att även privata vårdgivare ser stora fördelar med ett integrerat

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

journalsystem. Det är således enligt regionens bedömning angeläget att det statligt utformade regelverket möjliggör krav på integrerade och gemensamma journalsystem, där också privata vårdgivare har samma möjlighet som offentliga vårdgivare att delta.

7.7.2 Ett nytt ersättningssystem

Region Västmanland kan acceptera ett nytt statligt ersättningssystem men bedömer att det finns en risk med att ersättningsvillkoren på förhand är bestämda av staten och kan inte anpassas efter lokala behov. Ersättningssystemet måste kunna anpassas till olika typer av verksamheter, samt vara anpassningsbart till vårdens utveckling. Det behöver då vara så pass generöst att det stimulerar till etablering även i de mer avlägsna delarna av landet, som av erfarenhet har svårt att attrahera läkaretableringar. En möjlighet att anpassa till lokala förhållanden är om enskild region utöver den medfinansierade grundersättningen ges möjlighet att komplettera med tilläggsersättningar som då finansieras av regionen.

8 En ändamålsenlig struktur för styrning av hälso- och sjukvården

8.2 En förändring möjlig i flera steg

8.2.1 En uppdelning av vården är fortsatt ändamålsenlig

Region Västmanland tillstyrker utredningens bedömning att uppdelningen av vården i olika vårdformer är fortsatt ändamålsenlig och att begreppen sluten och öppen vård inte kan tas bort utan att ersättas med annan reglering.

8.2.2 Beskrivningssystem behöver utredas och förändras

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att det finns behov av att beskriva primärvårdsnivån mer samlat oavsett huvudman samt att det finns behov av en översyn av begrepp, termer och klassifikationer.

Vidare anser regionen att det är viktigt att statliga myndigheter och andra aktörer använder samma definition av primärvård. Förslaget om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att se över beskrivningssystem behöver genomföras utifrån ett personcentrerat förhållningssätt och med utgångspunkten att primärvården utgör basen i framtidens hälsosystem.

I slutbetänkandet vore det positivt om begreppen vårdgivare och verksamhet definieras då det finns en otydlighet som inte harmoniserar med definitionen enligt HSL.

Datum
2020-09-29
Vårt dnr
HSF200173
Ert dnr
S2020/02841 /FS

8.2.3 Begreppet sluten vård behöver omdefinieras

Region Västmanland delar utredningens uppfattning om att det finns behov av att beskriva innehållet mer ändamålsenligt och begripligt jämfört med en uppdelning mellan sluten- och öppen vård samt att det finns behov av att ålderdomliga begrepp byts ut mot mer tidsenliga begrepp.

Däremot anser Region Västmanland att ett eventuellt byte av begrepp behöver ytterligare analyseras innan ett sådant kan genomföras.

9 Att skapa förutsättningar för det fortsatta omställningsarbetet

9.4 Omfördelning av resurser i systemet och resurser för omställningen

9.4.4 Det behövs en långsiktig, övergripande överenskommelse för omställningen

Region Västmanland tillstyrker utredningens förslag om att under den återstående omställningsperioden samla flera av de ekonomiska satsningar som regleras i överenskommelser mellan staten och SKR i en övergripande överenskommelse. Denna överenskommelse föreslås bestå av två delar, en med ett övergripande omställningsbidrag och en del där ingående områden fastslås från start men där inriktning och storlek kan variera mellan åren och mellan olika huvudmän, efter behov.

Region Västmanland anser att utredningens förslag om att en del av statsbidragen ges som generella statsbidrag och en del som delvis riktade som positivt. Att en del av medlen utgörs av riktade statsbidrag bedöms kunna gynna omställningen till en nära vård, under förutsättning att det inte görs på en för detaljerad nivå utan att huvudmännen har frihet att styra bidragen utifrån de lokala förutsättningarna inom givna ramar.

För Region Västmanland

Namn

Namn

Denise Norström

Anders Åhlund

Titel

Regionstyrelsens ordförande

Titel

Regiondirektör